

تمهیداتی بلدایی

برای مغازه‌دارانی که اعضای اتحادیه هستند، پیامک‌هایی فرستاده می‌شود که گرانفروشی و افزایش قیمتی اتفاق نیفتد. اسدالله کارگر، رئیس اتحادیه فروشندگان میوه و سبزی استان تهران از نظرات ویژه بر بازار میوه در روزهای پایانی ماه خیر داد و گفت: برای شب یلدا هیچ کمبودی در اقلام مختلف میوه نداریم. در حال حاضر در میدان مرکزی میوه و تره‌بار انار اصفهان، شیراز، ساوه و فیروزکوه بسته به کیفیت آن از کیلویی ۱۰ تا ۶۵ هزار تومان و هندوانه جنوب نیز از کیلویی ۱۰ تا ۲۲ هزار تومان به‌صورت عمده خرید و فروش می‌شود. او گفت: مردم می‌توانند در صورت مشاهده تخلف در واحدهای صنفی یا واحد ارتباط مردمی اتحادیه فروشندگان میوه و سبزی تهران با شماره ۵۵۶۶۲۳۸۰ ارتباط برقرار کنند و گزارش دهند و در اسرع وقت نیز این گزارش‌ها پیگیری خواهد شد. کارگر اظهار کرد: تمهیدات لازم جهت نظارت ویژه بر بازار شب یلدا در نظر گرفته شده و بازرسان اتحادیه قطعاً در سطح بازار نظارت‌های لازم را انجام می‌دهند.

کمبود شیر خشک حل شد

سازمان غذا و دارو طی روزهای گذشته اعلام کرد، مشکل کمبود شیر خشک برطرف شده، اما تولیدکنندگان همچنان با برخی مشکلات مواجه هستند. به گفته هانی تحویل‌زاده، رئیس انجمن تولیدکنندگان شیر خشک اگر چاره‌ای برای حل مشکل تولیدکنندگان اندیشیده نشود، عرضه شیر خشک در آینده با نوسان همراه خواهد بود. او به ایسنا گفت: تامین شیر خشک مورد نیاز بازار توسط تولیدکنندگان داخلی انجام‌شده و برندهای وارداتی هنوز بعد از چند ماه از ورود به کشور در مرحله تست و آزمایش به سر می‌برند و تأثیری در حل این مشکل نداشتند. تحویل‌زاده ادامه داد: سه هفته پیش به یکباره ارز تزجیحی برای واردات مواد اولیه شیر خشک نوزاد تبدیل به ارز نیمایی شد. این موضوع باعث شد تولیدکنندگان مجبور شوند ماده اولیه مورد نیاز خود را ۷ برابر گران‌تر خریداری کنند و فشار بیشتری به آنها وارد شود.

سهام مزد در تورم کمتر از ۳ درصد

گزارش‌های میدانی و آماری از وضعیت معیشت کارگران می‌تواند ملاک تعیین مزد باشد، همچنین قانون کار تکلیف دستمزد کارگران را تعیین کرده است، نرخ تورم و سبب معیشت روش اصلی در تعیین دستمزد است. محمدرضا تاجیک، نماینده کارگران در شورایی کار در گفت‌وگو با تسنیم، درباره زمان برگزاری جلسات کمیته مزد گفت: هر ساله از آرمه جلسات کمیته مزد به‌صورت یک هفته در میان برگزار می‌شود ولی تاکنون خبری از برگزاری جلسه نبوده است. او درباره تأثیر دستمزد بر تورم گفت: رشد نقدینگی، کسری بودجه در سال‌های گذشته، نوسانات ارزی و عدم انضباط مالی از عوامل افزایش نرخ تورم است. تاجیک تصریح کرد: براساس محاسبات کارشناسان سهم دستمزد در هزینه تمام‌شده خدمات و کالاها بین ۸ تا ۱۳ درصد و سهم دستمزد در شکل‌گیری تورم کمتر از ۳ درصد است. افزایش دستمزدها معمول تورم است و تا زمانی که این عوامل حل نشود نمی‌توان گفت افزایش حقوق دستمزد باعث سرعت بخشیدن به رشد تورم است.

ترتیب از انحصارها در عرضه جلوگیری شود. چنان حکومتی است که جلوی گروه‌های اعمال نفوذ می‌ایستد و اصلاحات را انجام می‌دهد. حکومتی کارآمدتر است که تمام دارایی‌های را حفظ کند.»

تیرول می‌گوید: «حوزه دیگر مداخله کره، سیاست‌گذاری در نگاه‌های خارجی بود و سیاست‌گذاران کره‌ای قدرت جذب فن آوری پیشرفته را داشتند.» نه اینکه مانند ما بروند در خشکبار سرمایه‌گذاری خارجی کنند که واقعا شرم‌آور است یا اینکه «مال‌ساز» بیابوریم.

این به معنای ضرورت نظارت سختگیرانه دولت در سرمایه‌گذاری خارجی بوده است و تلاش می‌کردند از سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی دوری کنند و بیشتر از وام‌های خارجی استفاده می‌کردند.

سهم سرمایه‌گذاری خارجی در طول ۲۰ سال در کل حدود ۵ درصد بوده است. اگر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی صورت می‌گرفت، دولت آن را در صنایع ارجح، صنایع نوپا، صناعی که مقادیر زیادی مواد خام وارداتی مصرف می‌کنند، صنایع کالاهای مصرفی و به‌ویژه تجملاتی و نیز در کشاورزی و ماهیگیری که صنعتی شده باشد، محدود می‌کرد؛ نه اینکه مانند کشور ما حتی برای تولید دستمال کاغذی از سرمایه‌گذاری خارجی استفاده کنند، حدود ۲۸ میلیون دلار واردات سرمایه‌ما بوده و این سوال هم هست که چطور این سرمایه‌گذاری انجام شده است. آیا این سرمایه‌گذاری خارجی محسوب می‌شود؟

مالکیت خارجی به جز چند استثنا در بیرون از مناطق آزاد تجاری ممنوع شده بود اما در کشور ما اجازه می‌دهند در داخل سرزمین اصلی این کار صورت بگیرد. البته آنها چند منطقه آزاد داشتند نه مانند ما که ۶۷ منطقه ویژه اقتصادی داشته باشیم.

انتقال تکنولوژی که ما در دهه ۷۰ تا ۸۰ داشتیم، باعث شد قابلیت‌های تکنولوژی به وجود بیاید و دیدیم که آنها چقدر هوشمندانه حرکت کردند.

دو مثال می‌زنم؛ یکی از آنها، کشورهای همسایه خودمان است و دیگری از کره جنوبی. سرمایه‌گذاری ترکیه در سال ۲۰۰۶، ۸۹ درصد در خدمات است که ۴۷ درصد آن در بخش مالی بوده است. ۴۲ درصد آن نیز در بخش حمل‌ونقل بوده است و ۱۰ درصد نیز در عمده‌فروشی؛ این سرمایه‌گذاری خارجی است؛ از این کشورهای توسعه‌یافته در اطراف ما زیاد است. اما در کره جنوبی از سال ۱۹۶۴ تا ۲۰۰۴، ۵۰ درصد در بخش خدمات صنعتی بوده، ۴۴ درصد در بخش ساخت صنعتی و ۵ درصد در بخش آب و برق و گاز و یک درصد نیز در بخش کشاورزی و ماهیگیری و...

یک تجربه تاریخی نیز وجود دارد؛ ویلیام تامپن، استاد سیاست خارجی دانشگاه کمبریج، می‌گوید، فاجعه خروشچف این بود که راه قدرت در نهایت خواسته‌هایی را به او تحمیل کرد که نتیجه آن این شد که تلاش مذبح‌خانه او برای کسب احترام به بی‌احترامی برای وی تبدیل شد. در آخرین روزهای عمرش از وی سوال شد افسوس چه را می‌خورد؟ او به این واقعیت اشاره کرد که من با تحصیلات و فرهنگ کافی برای اداره کشوری مانند روسیه، باید چیزی معادل دو آکادمی علوم در مغزتان داشته باشید اما همه دانشی که من داشتم چهار کلاس، آن هم در یک مدرسه کلیسا بود و بعد اندکی تحصیلات دبیرستان، در نتیجه من به‌طور نامنجم عمل کردم. این را می‌توانم بگویم که در کشورهای توسعه‌یافته این گونه مسائلی را زیاد می‌بینیم. ما همیشه در این سال‌ها ضربتی کار کردیم و ضربتی هم خراب کردیم، مثلاً پل و سد را ضربتی ساختیم و همان پل و سد به‌صورت ضربتی خراب شد.

برای ما همیشه در لحظه آخر یک مسئله مطرح می‌شود و آن را انجام می‌دهیم و یک‌باره نیز خراب می‌شود. دولت با طرح یک مسئله بلافاصله یک کمیسیون تشکیل می‌دهد و ظرف دو روز مسئله‌ای را که اگر آن را دو سال به یک کارشناس بدسیم، نمی‌تواند به آن جواب درستی بدهد را حل می‌کند!

برای همین است که مملکت پیش نمی‌رود.

رئیس‌جمهور پیشین، حسن روحانی، در کتاب «امنیّت ملی و نظام اقتصادی ایران» به بحران بعد از جنگ به دلیل واردات بی‌رویه و کسری بودجه به دلیل هزینه‌هایی که در مستغلات و... شد، اشاره می‌کند. اما متأسفانه دریافت وام با منطبق و درایت همراه نبوده و فاصله قابل توجهی بین خواسته‌ها و برآوردها به وجود آمد. روحانی می‌گوید، به منظور تامین نظر دولت، کمیته‌ای با عنوان «کمیته تولید» خارج از چارچوب شورای اقتصاد تشکیل شد تا سریع‌تر و خارج از مقررات و بوروکراسی به مسائل بپردازد. از طرف دیگر دست همه وزرا و مدیران باز گذاشته شد و همه وارد یک میدان چانه‌زنی برای گرفتن وام و عقد قرارداد شدند تا بتوانند برنامه‌های مورد نظر خود را پیاده و تولید را به ظرفیت کامل برسانند. این نکته در سخنان روحانی جالب است که می‌گوید، این کار دولت را به حرکاتی شتابزده و ادراشت تا بتواند جبران برخی عقب‌ماندگی‌ها را بکند، با سررسید بدهی‌های خارجی در سال‌های ۱۳۷۱ و ۱۳۷۲ به تدریج آثار سوء اخذ وام‌هایی بی‌مطالعه نمایان شد و مشخص گردید که تعهدات بیش از ظرفیت و توان پرداختی کشور بوده است و از برنامه عدول شده است. روحانی می‌نویسد، در سال ۱۳۷۱ همچنان به امید افزایش قیمت نفت بودیم و این شاه‌بیت را می‌گویی: «یک‌بار دیگر عدم آمادگی برای مقابله با مشکلات آتی در سیاست‌های خارجی را دیدیم.» و من نمی‌دانم دچار چه نفرینی شده‌ام که چنین باید برای ما فرودگاه، مترو و اتوبان بسازد.

معاملات شومپیتری در کره جنوبی حمایت شد

پیتر اوانس نیز در بررسی اقتصاد کره می‌گوید: «اسیر شدن کارخانه‌های پر قدرت در دام تولید کالاهای کم‌سود، دور ماندن از بازارهای پرسود و متکی به طرح‌های نو، نگرانی همیشگی برنامه‌ریزان دولتی در کره جنوبی بوده است.» موضوعی که در ایران گویی اصلاً برای مسئولان اهمیت ندارد. در تمام ۱۱۷ سال گذشته به جز دوره‌های محدود هیچ دولتی در این باره نگرانی و دغدغه نداشته است.

اوانس در ادامه می‌گوید: «کارآفرینی و به‌ویژه تن دادن به مخاطرات بخش فناوری، کار ساده‌ای نیست. دولت کره جنوبی برخلاف هندوستان که به معاملات ضد شومپیتری متوسل شده بود، سعی کرد دست به رشد معامله‌های شومپیتری با معامله‌گران محلی بزند که هدف از آن ترغیب آنها به تولید کالاهایی بوده که چالش برانگیزتر بوده است.»

آنجا می‌گوید، دولت باید درست پرورش‌گری کند و خودش هم باید برنامه حمایت از کارآفرینی داشته باشد نه اینکه کارآفرینان را به امان خدا رها کند.

چگونه ممکن است ماشین‌آلات جای دیش یک میلیارد دلار قیمت داشته باشد؟

دکتر کارشناس در کتاب نفت، دولت و صنعتی شدن در ایران به همین نکته اشاره می‌کند: «فرآیند صنعتی شدن در دوران طلایی خود ضعف‌های عمده‌ای را برملا کرد. همان عاملی که در ایجاد فرآیند سریع انباشت صنعتی دخیل بود یعنی عرضه فراوان ارز و اعتبارات خارجی، منجر به غفلت از اشتغالزایی و جنبه‌های توزیع درآمد در فرآیند صنعتی شد. تکیه زیاد بر فناوری سرمایه‌بر وارداتی در بخش صنایع تولیدی مدرن و نبود سیاست فناوری مناسب که معطوف به پیش‌گسترده منافع فناوری پیشرفته باشد به تمرکز رو به رشد اشتغال صنعتی در بخش‌های با بهره‌وری پایین از لحاظ بهره‌وری را کند منجر شد.»

مصادق این ماجرا را در ماجرای تخصیص ارزی که برای ماشین‌آلات دیش دادند می‌بینیم که من اصلاً نمی‌دانم این ماشین‌آلات اصلاً چرا باید یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد. به‌عنوان یک صنعتگر معتقدم امکان ندارد که ماشین‌آلات یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد.

اوانس در کتاب خود می‌گوید: «شرکت‌هایی که در کره شکست می‌خورند مجازات می‌شدند. اما محصول آنها مورد بی‌مهری قرار نمی‌گرفت.» معنی این گفته آن است که شما حق نداشتید اجازه دهید آزمایش و داروگر از بین برود. چون اینجا ذخایر دانش با منابع و سرمایه‌ها ایجاد شده است. ما می‌بینیم به‌احتی و مانند آب خوردن اجازه تعطیلی و از بین رفتن دانش و تجربیات را می‌دهند.

سرمایه‌گذاری صنعتی هیچ‌گاه به گرد پای مستغلات نرسید

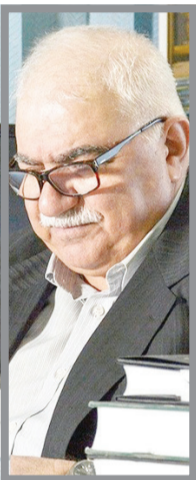
در اینجا نتیجه پژوهش روی ۶۳ سال آماری که در اختیار داشتیم، در خصوص سهم ارزش افزوده بخش‌های اقتصادی را برای شما بازگو می‌کنم. همه این ۶۳ سال نشان می‌دهد که گروه خدمات ۴۹/۳ درصد، کشاورزی ۱۲/۳ درصد، نفت با همه سرمایه‌گذاری‌ها ۱۷ درصد، معدن ۰/۷ درصد، صنعت ۱۳/۳ درصد، برق، آب و گاز ۱/۸ درصد، ساختمان ۵/۶ درصد ارزش افزوده ایجاد کرده‌اند. آن کسانی که می‌گویند خدمات پیشران اقتصاد کشور است این آمارها را خوب ببینند.

تشکیل سرمایه ثابت مستغلات به ساخت صنعتی نشان می‌دهد در ایران این نسبت به ۲/۶۳ برابر رسیده است. در حالی که در طول ۲۳ سال ژاپن اجازه نداده است که تشکیل سرمایه ثابت مستغلات از تشکیل سرمایه ثابت صنعتی بالاتر برود. در کره جنوبی بیش از ۴۳ سال تشکیل سرمایه ثابت ناخالص مستغلات از تشکیل سرمایه صنعتی پایین‌تر بوده است. اما ایران هیچ‌گاه نتوانسته تشکیل سرمایه صنعتی را بالاتر از مستغلات ببرد. در کره جنوبی بسیاری از مجراهای سرمایه‌گذاری غیرتولیدی مسدود شده است. دولت‌ها و مجلس را رو در بایستی دارند.

در کشاورزی با اتلاف منابعی که فراهم کردیم هم نتوانستیم موفقیتی به دست آوریم. هشت میلیون و ۶۰۰ هزار هکتار زمین تجهیز شده برای زراعت آبی داریم. ترکیه پنج میلیون و ۲۲۱ هزار هکتار زمین برای کشت دارد. سال ۲۰۲۰ صادرات کشاورزی ۶ میلیارد دلار بوده اما صادرات ترکیه ۲۱ میلیارد دلار بوده است. تراز تجاری ما در بخش کشاورزی همیشه منفی بوده است. با این همه زمین، دست‌مان در مقابل خارج دراز بوده است. سهم ما در تجارت جهانی در سال ۲۰۲۲، ۰/۲۳ درصد بوده است.

تمام هیویت در کتاب صنعتی شدن و توسعه می‌گوید: «تجربه کره جنوبی از سال ۱۹۶۱ به بعد نشان می‌دهد که یک دولت با درجه بالایی از استقلال در برابر گروه‌های صاحب منفعت و با دیوان‌سالاری کارا و تعهد قوی نسبت به رشد اقتصادی در عمل می‌تواند به نتایج تحسین‌برانگیزی دست یابد.» یعنی دولت و مجلس باید مستقل از گروه‌های منفعت‌طلب و ذینفعان باشد.

ژان تیرول می‌گوید: «نظام اقتصادی از جمله نظام اقتصادی بازار به حکومت قدرتمند نیاز دارد. حکومت پیشرفته حکومتی است که سبک بار و در عین حال قدرتمند باشد. سبک بار بودن به معنای بیش از حد بزرگ نشدن است و قدرتمندی به معنای قابلیت ضمانت اجرایی قواعد رقابتی و البته توزیع ثروت به واسطه مالیات‌ستانی است؛ تا به این

مصادق اتلاف منابع ارزی را در ماجرای تخصیص ارزی که برای ماشین‌آلات دیش دادند می‌بینیم که من اصلاً نمی‌دانم این ماشین‌آلات اصلاً چرا باید یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد. به‌عنوان یک صنعتگر معتقدم امکان ندارد که ماشین‌آلات یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد

مصادق اتلاف منابع ارزی را در ماجرای تخصیص ارزی که برای ماشین‌آلات دیش دادند می‌بینیم که من اصلاً نمی‌دانم این ماشین‌آلات اصلاً چرا باید یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد. به‌عنوان یک صنعتگر معتقدم امکان ندارد که ماشین‌آلات یک میلیارد دلار ارزش داشته باشد

به‌طور کلی مشکل سرمایه‌گذاری مازاد بر نیاز باید با احتیاط انجام شود. همان‌طور که بارها و بارها در حین چرخه‌های سرمایه‌گذاری و بحران مالی در اقتصادهای سرمایه‌داری سنتی آشکار شده است نیروهای بازار نیز گرایش به تشکیل سرمایه‌گذاری مازاد مثلاً سرمایه‌گذاری در بخش زیرساخت‌ها دارند.»

مستغلات در آینده همچنان گزینه بهتری نسبت به تولید باقی خواهد ماند

با ذکر این نکات می‌خواهم دریچه‌ای را برای صاحبان اندیشه باز کنم. جالب است که همین قضیه را گروه هاروارد که به ایران آمده بودند، در کتاب تامین مالی صنعتی باز کرده است. در این کتاب آورده شده است: «با تغییر الگوهای مصرفی در دوره پهلوی، دارایی‌های کلانی از محل واردات و مستغلات انباشته شده است. ایرانی‌ها به یک دلیل بسیار مهم نمی‌توانند صنعتی شوند. مستغلات که واجد تاریخی مملو از تجارب موفقیت‌آمیز بوده بر سرمایه‌گذاری صنعتی برتری دارد.»

از مشروطه تاکنون به جز یک دوره‌های محدودی نتوانستیم توفیقی در سرمایه‌گذاری صنعتی داشته باشیم که اتفاقاً تنها در آن دوره‌ها موفقیت‌های مهمی در ایجاد اشتغال نیز به دست آوردیم.

در ادامه این کتاب آورده شده است: «عجیب است که سرمایه‌گذاری در حوزه مستغلات و زمین نسبت به سرمایه‌گذاری صنعتی از نگرانی‌ها درباره بی‌ثباتی سیاسی و اقتصادی آسیب کمتری دیده است. علاوه بر این بسیاری از ایرانیان می‌گویند رسم مالکیت زمین در سده‌ها تاریخ پرخطر چنان ریشه دارد و احکام دین نیز چنان تقویت می‌کند که حتی آشفتنگی‌های بزرگ اجتماعی نیز در بدترین حالت ممکن فقط می‌تواند بر زمین‌داران خیلی بزرگ تأثیر بگذارد. سرانجام نیز اینکه مالکیت بر معاملات مستغلات نیز ناچیز بوده، به آسانی می‌توان از آن گریخت و ضمانت اجرایی نیز ندارد. به نظر می‌رسد سرمایه‌گذاری در مستغلات در آینده همچنان گزینه بهتری نسبت به سرمایه‌گذاری صنعتی باقی خواهد ماند.»

در جای دیگر به نقش بازار در اقتصاد می‌پردازد: «اغلب گفته شده که زمین و سفته اصلی‌ترین جذب‌کننده‌های سرمایه در ایران هستند. می‌گویند کل نقدینگی بازارها را نمی‌توان به‌هیچ‌وجه به دقت برآورد کرد. ولی در موفق‌ترین تخمین‌ها کل حجم وام‌های بازاری حداقل به اندازه تمام بانک‌های تجاری یعنی ۴۰ میلیارد ریال معادل ۵۳۰ میلیون دلار برآورد شده است.» حجم عظیم وام‌دهی و قرض دادن‌ها در بازار مورد تأکید است. یعنی می‌گوید در بازار خارج از نظام بانکی خلق اعتبار صورت می‌گیرد.

در ادامه می‌آید: «حجم عظیم وام دادن و قرض دادن‌های بازار به مثابه پشتوانه معاملات تجاری، سوداگری‌های مستغلات و شکل‌های ابتدایی تامین مالی کالای مصرفی عمل می‌کند.»